

GEORGE ORWELL

—

MIÉRT ÍROK?

**Írások politikáról,
társadalomról**

Fordította
Szatmári Zsófia

Open Books

A VÁLOGATÁS ELÉ

Jelen kötet a teljesség igénye nélkül válogat George Orwell politikai tárgyú írásaiból, és így próbál meg tablót készíteni a 20. század egyik legnagyobb közírójának politikai értékrendjéről. A válogatást három szempont vezérelte.

Az első szempont a politikai identitás formálódásának és állandóságának bemutatása volt. Orwell minden pillanatban felismerte az egymással hadakozó álláspontok és gondolatok tökéletlenségét, beleértve a saját magáét is. Politikai krédójának morális fundamentumai az igazságosság, a szolidaritás és az emberi élet méltósága. Egészségét és tehetségét is kimerítette a világ aljasságával és kegyetlenségével szembeni küzdelem, illetve az a harc, hogy újságíróként elmondja az igazságot arról, amit látott. Ezen kiindulási alapok ellenére, vagy pont ezek miatt, Orwell gyakran a politikai senkiföldjén találta magát. Gondolkodásának ideológiai következetlensége többnyire inkább az ideológiák valószerűtlenségét bizonyítja. Még ha a szerző érvelése, úgy tűnik, csorbát szenved is, végül csak megmaradt a hétköznapi ember gondolatmeneténél, bizonyítva ezzel annak létjogosultságát.

A második szempontot az életmű rettentő mérete és műfaji sokszínűsége indokolta. A válogatás érzékeltetni kívánja Orwell közéletű témájú megnyilvánulásainak páratlan eklektikáját. Ezért került a kötetbe rádióinterjú, újságcikk, regényhez írott előszó, kiáltvány, kritika és esszé egyaránt.

A harmadik szempont a magyarul korábban megjelent két esszékötethez való viszony. Az első szempont teljesülése érdekében nélkülözhetetlen volt a három korábban már megjelent klasszikus beválogatása (*Miért írok? Így halnak meg a szegények, A politika és az angol nyelv*). Ezen három nagy hatású és jelentős szöveg mellett kizárólag olyan szövegek kaptak helyet, amelyek most olvashatók először magyarul.

A fordításokhoz az irodalomtörténeti jelentőségű, Peter Davison által szerkesztett 2017-es *The Collected Non-Fiction* című összkiadást használtuk, amely mindmáig a legteljesebb és legpontosabb forrás George Orwell nem irodalmi életművéhez.

A kötet célja, hogy e kivételes közírói életmű példával éljen a jelen számára, valamint hogy felhívja a figyelmet a politikai és társadalmi küzdelmeink és dilemmáink szembeötlő történelmi folytonosságára.

A szerk.

AZ ELEFÁNT LETERÍTÉSE

New Writing, 1936

Moulmeinben, Alsó-Burmában, rengeteg ember gyűlött – ez volt életemben az egyetlen olyan időszak, amikor voltam olyan fontos, hogy ez megtörtént velem. Egy város kerületi rendőrfelügyelője voltam, ahol erősen érződött a céltalan, kicsinyes, nagyon keserű európaiellenesség. Senkinek nem volt mersze lázadást szítani, de ha egy európai nő egyedül ment át a bazársoron, valaki biztosan leköpte volna bételszörppel a ruháját. Rendőrtisztként egyértelmű célpont voltam, és gúnyt űztek belőlem, amikor éppen biztonságosnak tűnt. Egyszer egy fürge burmai elgáncsolt a futballpályán és a bíró (egy másik burmai) elfordította a fejét, a tömeg pedig undok nevetéssel harsant fel. Ez nem egyszer esett meg velem. A végén pedig csúfondáros arcú fiatalemberek néztek rám mindenhol, ha biztonságos távolságra kerültem, röpködtek az utánam vágott sértések, mindez pedig eléggé az idegeimre ment. A legrosszabbak a fiatal buddhista papok voltak. Több ezren voltak a városban, és egyik sem tűnt úgy, mintha lenne valami dolga, azt leszámítva, hogy az utcasarkon áll és gúnyolódik az európaiakon.

Mindez zavarba ejtő és idegesítő volt. Ekko-riban már eldöntöttem, hogy az imperializmus gonosz dolog, és minél hamarabb hagyom ott a munkámat és lépek ki az egészszöbl, annál jobb lesz. Elméletileg – de természetesen titokban – abszolút a burmaiak pártján álltam, abszolút az elnyomóikkal, a britekkel szemben. A munkámat pedig keserűbben gyűlöltem, mint amennyire talán el tudom mondani. Egy ilyen munkakörben közelből látjuk a birodalom piszkos munkáját. A kuporgó nyomorult rabok a fogvatartottak bűzlő celláiban, a hosszú időre elítéltek megféleml-

lített arca, a bambusszal megkorbácsolt férfiak sebhelyes hátsója – mindez elviselhetetlen bűntudattal nyomasztott. De nem láttam, hogyan változtathatnék rajta. Fiatal voltam, és kevésbé képzet, és mint minden Távol-Keleten élő angolnak, a rám kényszerített tökéletes csöndben kellett átgondolnom a gondjaimat. Még azt sem tudtam, hogy a Brit Birodalom haldoklik, azt pedig még kevésbé tudtam, hogy sokkal jobb, mint a hamarosan helyébe lépő birodalmak. Csak annyit tudtam, hogy benragadtam a között, hogy gyűlölöm a birodalmat, amelyet szolgálok, és a között, hogy előtt a düh a gonosz lelkű kis bestiák iránt, akik megpróbálják ellehetetleníteni a munkámat. Az eszem egyik felével legyőzhetetlen zsarnoki uralomnak tartottam a brit fennhatóságot, mint ami az elesett népeket az idők végezetéig szorításában tartja; a másik felével pedig azt gondoltam, a világ legnagyobb boldogsága volna egy buddhista pap gyomrába szuronyt döfni. Az efféle érzések az imperializmus természetes melléktermékét képezik, elég megkérdezni egy indiai brit tisztviselőt, ha szolgálati idő után sikerül elkapni.

Az egyik nap történt valami, ami közvetett módon, de tanulságos volt. Apró eset, de jobb betekintést engedett az imperializmus valódi természetébe – hogy milyen indítékok vezérelnek valójában az önkényuralmi kormányokat. Egy reggel, korán, felhívott a város másik végén lévő rendőrkapitányság alfelügyelője, hogy egy elefánt épp feldúlja a bazársort. Megtenném-e, hogy jövök és teszek valamit? Nem tudtam, mit tehetnék, de szerettem volna látni, mi történik, így fölszálltam egy pónilóra, és elindultam. Hoztam a puskámat, egy régi 44-es kaliberű Winchester-t, bár igen kicsi egy elefánt leterítéséhez,